

Norske Kvinners Sanitetsforening – hvem er vi?

Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) er Norges største kvinneorganisasjon med ca. 41 000 medlemmer organisert i ca. 650 lokalforeninger over hele landet. Sanitetskvinnene har som formål å bidra til et trygt og inkluderende samfunn ved å aktivisere medlemmene til frivillig innsats innenfor helse- og sosialområdet, med spesielt fokus på kvinner – lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

N.K.S. har arbeidet med kvinners livsvilkår og rettigheter i det norske samfunnet siden 1896, og har vært en pionér innen utviklingen av det norske velferds-samfunnet. Organisasjonen har gått i bresjen for å utvikle norske helsestasjoner, ledet an i kampen mot tuberkulosen, og spilte en betydelig rolle knyttet til arbeidet for kvinners stemmerett i Norge. Nå er organisasjonens hovedsatsning å bidra til et inkluderende samfunn gjennom å arbeide mot vold mot kvinner, kampen mot skjønnhetstyranniet og bidra aktivt til integrering av minoritets-kvinner.

N.K.S. er partipolitisk uavhengig og livs-synsneutral.

Landsmøtet er organisasjonens høyeste myndighet og arrangeres hvert andre år. Landsstyret er høyeste myndighet mellom landsmøtene, og består av sentralstyret og de fylkeslederne som ikke er valgt til sentralstyret.

N.K.S. ble stiftet i 1896.

Vårt motto er:

I de små ting frihet

I de store ting enighet

I alle ting kjærlighet

Bare noen dager etter lanseringen av kampanjen #leiavåblilurt, der Sanitetskvinner krever merking av retusjert reklame, hadde nærmere 20 000 mennesker signert oppropet.

Kvinner helse og livsvilkår

N.K.S. skal være en aktiv pådriver for utviklingen av kvinners helse og livsvilkår i alle livets faser, ved å drive opplysning om forskning og kunnskap, samt være aktiv i den helsepolitiske debatten, gjennom mediespill, høringer og del-takelse på aktuelle arenaer.

Skjønnhetstyranniet

I dagens samfunn representerer skjønnhetstyranniet en av de viktigste utfordringene knyttet til jenter og kvinners helse og livskvalitet. Som Norges største kvinneorganisasjon er vi bekymret for utviklingen og de negative konsekvensene som følger av et konstant og usunt kroppspress, gjennom blant annet sosiale medier og reklame.

Vi trenger et verktøy som tydelig forteller om bilder er ekte eller uekte vare. Derfor lanserte vi kampanjen #Leiavåblilurt den 17. september, i samarbeid med relasjonsterapeut og kampanjeambassadør Dora Thorhallsdottir. Kampanjen hadde som formål å skaffe minst 25 000 underskrifter med krav om merking av retusjert reklame. Gjennom hele høsten

har sanitetskvinnene samlet inn underskrifter til et opprop om å merke retusjert reklame.

Konferanser

For ytterligere å belyse temaet arrangerte vi konferansen *Perfekt og (P)syk!* Interessen for konferansen viser at N.K.S. har tatt pulsen på tiden, og at temaet er viktig å sette på dagorden.

Mange sanitetsforeninger har satt skjønnhetstyranniet på dagsorden, enten ved å holde åpne møter, avholde konferanser eller ha det som temaer på foreningsmøter eller på fylkesnivå.

Noen eksempler:

- Fjorden sanitetsforening arrangerte kvinnekonferanse med 450 kvinner på Hjertnes kulturhus i Sandefjord og med tittelen «Bra nok? For hvem?», tok konferansen for seg ungdommens mange utfordringer, og hva vi rundt kan gjøre
- 20 foreninger fra Levanger og Verdal inviterte til et åpent folkemøte med temet: Aldri bra nok?

2000 jenter og gutter i Møre og Romsdal gikk inn i russetiden med boxershorts fra Sanitetskvinnene med teksten: Eg tek ansvar. Formålet var å forebygge seksuelle overgrep.

- Rauma sanitetsforening arrangerte konferanse for 150 jenter med temaet skjønnhetstyranniet
- Sanitetsforeningene på Otta og i Ottadalen arrangerte temadag om skjønnhetstyranniet med fokus på kosthold
- Tema på fylkesårsmøter blant annet i Oppland og Møre og Romsdal
- Åpent møte, på Høylandet i Nord-Trøndelag
- 100 damer i alle aldre kom for å høre om kroppspress og skjønnhetstyranniet på åpen kveld i regi av Skåtøy Sanitetsforening
- Sandes Sanitetsforening holdt konferanse om skjønnhetstyranniet for 80 åttendeklassejenter
- Kvinnehelsekomiteen i N.K.S Vest-Agder og Kristiansand Sanitetsforening inviterte til åpen kveld i Byhallen der 100 kom for å høre om temaet
- Sanitetslagene i Ålvik, Fykse og Øystese tok opp kampen mot skjønnhetstyranniet og arrangerte møte på Kvam ungdomsskole for 8. og 9. klassinger. På kvelden var det åpent møte med det samme temaet.

Vold mot kvinner

Sanitetskvinnene har i mange år jobbet for nulltoleranse mot vold på flere områder, som følger hullene i kampanjen STOPP VOLD MOT KVINNER, der aksjonsformen er å dele ut en rød knapp. Knappens fire hull står for de fire områdene det er knyttet store utfordringer til: rettigheter, hjelpetilbud, forebygging og forskning.

Til sammen ble det i 2015 delt ut om lag 35 000 røde knapper, og flere steder i landet har sanitetskvinner hatt aksjoner, også rettet mot lokalpolitikere.

Russeprosjektet i Møre og Romsdal, der over 2000 russ fikk utdelt hver sin bokershorts, hadde som formål å forebygge seksuelle overgrep i russetiden. Prosjektet ble gjennomført i samarbeid med SMISO – Støttesenteret mot incest og seksuelle overgrep.

N.K.S. har også hatt en sentral rolle i arbeidet med å lansere nettsiden, *dinutvei.no*, som skal være en nasjonal veiviser til hjelpetilbud, informasjon og kunnskap

knyttet til voldtekt og til vold i familien eller mellom tidligere eller nåværende forhold.

Siden vil bli lansert februar 2016.

På FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner ble det i samarbeid med Rød knapp-alliansen, JURK, Krisesentersekretariatet, Den norske Kirke, Reform, Islamsk Råd og Virke holdt en halvdagskonferanse, der en rekke viktige temaer knyttet til vold mot kvinner ble belyst. Barne- likestillings- og inkluderingsminister, Solveig Horne, innledet med å redegjøre for regjeringens nye likestillingsmelding.

Integrering og inkludering

N.K.S. skal bidra aktivt til å inkludere minoritetskvinner i samfunnet. N.K.S. har flere arenaer hvor inkludering og integrering står i fokus. Rundt om i landet finnes SESAM-grupper. Her blir minoritetskvinner invitert inn i lokalforeningenes ordinære arbeid, det opprettes flere kvinne- og nettverkskaféer og mange foreninger arrangerer ulike former for fysisk aktivitet som er for alle kvinner.

I 2015 økte antall flyktninger på verdensbasis kraftig. Til Norge kom det 31 145 asylsøkere, en tredobling fra 2014. Flere veletablerte SESAM-grupper har gjort en økt innsats gjennom fjoråret, og stadig nye foreninger setter i gang med integrerings- og inkluderingsaktiviteter. Sanitetskvinnene har sett utfordringene, og har engasjert seg gjennom SESAM-grupper og lokale omsorgsberedskapsgrupper for å gjøre en ekstra innsats for flyktninger.

Eksempler

- Felles for SESAM-gruppene er at det drives uformell språktrening i et sosialt og hyggelig miljø. Noen har faste aktiviteter som matlaging og håndarbeid, mens andre har fokus på ulike temaer.
- SESAM-gruppen i Harstad og i Kristiansand hadde kommunevalget 2015 oppe som tema med gjennomgang av de ulike politiske partiene. Nyttig informasjon til minoritetskvinnene, mange av kvinnene skulle stemme for første gang.
- Harstad Sanitetsforening hadde også besøk av kommunalminister Jan Tore Sanner hvor han fikk presentert SESAM-gruppas arbeid. Kronprinsparet gjestet Nannestad SESAM da de var på et tredagers besøk på Romerike i september. Begge gruppene fikk vist fram sitt trygge og gode kvinnefelleskap.

- I 2015 har flere lokalforeninger i Vestfold jobbet godt med inkludering og integrering. Både Nøtterøy, Larvik og Fjorden har integreringsaktiviteter flere ganger i uka.
- Oslo Sanitetsforening har Kvinneprat på tvers som består av en rekke forskjellige tilbud.
- Flere lokalforeninger vektlegger at de har tatt initiativ overfor kommunene for å få til et godt samarbeid i forhold til flyktnings situasjonen.
- Det er fremdeles populært med fysisk aktivitet i forbindelse med integreringsgruppene. Noen har faste gå-grupper og svømmeopplæring, mens andre har trim som fast innslag på møtene sine.

Barn og unge på mottak

N.K.S. har fått tildelt midler til aktiviteter for barn og unge i asylmottak fra Reidar og Gunnar Holst legat. Flere foreninger har ved hjelp av disse midlene bidratt til flotte aktiviteter for barna og deres familier. Drevsjø sanitetsforening arrang-

erte i desember «På tur med en venn» hvor alle barn i skolealder som bor på flyktningmottaket fikk ta med seg en venn som fikk bli med på tur til en gård med hester. Fredrikstad sanitetsforening har hatt to familiedager på Hjørungnn gård for familier bosatt på Veumaléen mottak.

Mange foreninger har strikket votter, luer og annet varmt tøy i forbindelse med aksjonen «Strikk en varm velkomst», som er en strikkedugnad N.K.S. har satt i gang i samarbeid med ukebladet Allers.

Integreringsseminar

I slutten av oktober møttes 40 deltakere fra ulike lokalforeninger til integreringsseminar i Oslo. Her fikk deltakerne faglig påfyll og god tid til erfaringsutveksling.

I 2015 fikk N.K.S. tildelt kr 400 000 av Integrering- og Mangfoldsdirektoratet (IMDi) for arbeidet med integrering av minoritetskvinner. Tildelingen skjer årlig på bakgrunn av intensjonsavtalen N.K.S. etablerte med IMDi i 2008.

I Larvik møtes minoritetskvinner og Sanitetskvinner rundt symaskinen, enten for å sy klær eller å reparere tøy. Det handler om språktrening, fellesskap og det å skape noe sammen.

Kløveren er nå på plass i ni av elleve regioner i Etiopia. Som det var i Norge når N.K.S. ble stiftet i 1896, er mødre og barns helse også viktige for etiopiske Sanitetskvinner.

Søsterorganisasjon i Etiopia

Vårt samarbeid med Women's Health Association of Ethiopia (WHAE) utvikler seg i positiv retning. Generalsekretær og prosjektleder gjennomførte et besøk i Etiopia i februar. Besøket omfattet deltakelse på generalforsamlingen i WHAE hvor de valgte ny styreleder, møter med styret og direktør, og besøk til lokalforeningene i Gulele, Chanco og Bahir dar.

Prosjektleder besøkte Etiopia i november 2015. Under dette besøket deltok også representanter fra Vestfold og Kristiansand. Hovedformålet med besøket var å evaluere driften i 2015 og planlegge nye aktiviteter for 2016. Prosjektleder holdt også innlegg på deres Kvinnehelsekonferanse. Det ble også gjennomført møte med styret i WHAE, og besøk til to lokalforeninger inn gikk også i programmet.

Presidenten og direktøren i WHAE var invitert til Norge som gjester under Landsmøtet til N.K.S. 25.-27. september. Her ble de overrakt en gave på kr 200 000 fra Kristiansand Sanitetsforening til innkjøp av bil til organisasjonen. I tillegg til deltakelse på landsmøtet, gjennomførte de også møter med statssekretær i UD, Norad og holdt innlegg hos Lysaker Rotary.

WHAE er ved utløpet av 2015 etablert i ni av elleve regioner og har tilsammen 14 lokalforeninger i disse regionene.

WHAE var, sammen med N.K.S., også arrangør av et eget Parallel Event under CSW i New York i mars. Tittel på seminaret var «Vold mot kvinner i Norge og Etiopia».

Helse og arbeid

Organisasjonen arbeider med kvinners «empowerment» med fokus på helse, velferd og inntektsskapende arbeid. Det arbeides aktivt med å verve flere «profesjonelle medlemmer» og å få etablert inntektsbringende virksomhet i enkelte områder som også kan gi inntekter til sentralorganisasjonen. I 2015 deltok fotograf Trine Melhus på to reiser til Etiopia. Hun har dokumentert livet til WHAEs medlemmer i tre lokalforeninger, og i løpet av året er det ferdigstilt en flott fotoutstilling som vil bli vist på mange steder i vårt land i 2016.

Fadderforeningen

Finansieringen av prosjektet kommer fra FOKUS (gjennom Norad), N.K.S. sentralt og norske fylkesforeninger/lokalforeninger gjennom fadderskap til lokalforeningene i Etiopia. Følgende fadderskap var etablert ved utløpet av 2015:

- Vestfold og Molde Sanitetsforening – *Gulele* (Addis Ababa)
- Oppland- og Buskerud Sanitetsforening – *Chanco* (Oromya)
- Østfold- og Møre og Romsdal/Todalen Sanitetsforening – *Bahir Dar* (Ahmara)
- Stavanger-regionen og Leinstrand Sanitetsforening – *Mekele* (Tigrey)
- Kristiansand Sanitetsforening – *Shone* (Sør- regionen)
- Aust – Agder/ Mandal Sanitetsforening – *Dire Dawa*
- Hamar Sanitetsforening – *Harar*
- Blinderen og Vindern Sanitetsforening – *Gambella*
- Trondheim/Orkdal Sanitetsforening – *Assosa* (Beninshangul)
- Det ble formelt etablert nye foreninger i Gulele, Chanco, Bahir dar, Shone og Mekele i 2015.

Takk til alle foreninger som solidarisk støtter opp om Sanitetskvinnenes arbeid i Etiopia, enten det er med økonomiske bidrag eller strikking av luer, tepper og klær som holder nyfødte og de minste barna varme.

Et aktivt liv er viktig for helse. N.K.S. har igangsatt pilotprosjekter i Stavanger og Kristiansand som skal teste ut en modell for å styrke helse- og livskvalitet hos friske hjemmeboende over 60 år.

Eldre

I 2015 ble det hovedsakelig arbeidet med å følge opp vårt prosjekt med vår arv kanalisert gjennom den utenlandske stiftelsen Auriga Trust.

Pilotprosjekt

Det ble i løpet av 2015 startet pilotprosjekter i Kristiansand og Stavanger basert på den rapporten som Universitetet i Oslo utarbeidet i 2014. Det ble inngått avtaler med disse lokalforeningene om å gjennomføre et treårig pilotprosjekt for å teste ut en modell for å styrke helse- og livskvalitet hos friske hjemmeboende eldre over 60 år.

I løpet av året ble det bygget utendørs aktivitetsparker i både Kristiansand og Stavanger. I tillegg bygges det også opp innendørs anlegg for virtuelle spill, og det skal gjennomføres opplæring i bruk av iPad og andre elektroniske medier. Det er stilt midler til disposisjon for å ansette prosjektleder i 50% stilling i hver av lokalforeningene. Kristiansand Sanitetsforening åpnet sitt anlegg i september. Stavanger Sanitetsforening sluttførte sitt utbyggingsarbeid i november. Det planlegges full drift på begge steder i 2016.

Bedre eldrelev

Organisasjonen har lange og gode tradisjoner for å gi eldre et bedre hverdagsliv. I alle fylker er det foreninger som har flere tiltak for eldre.

I regi av sanitetsforeningene over hele landet arrangeres det søndagskafeer, dagsturer med buss, hyggekvelder og opplysningskvelder som tar opp aktuelle temaer innen helse og livsvilkår. Mange foreninger har egne gågrupper da fysisk aktivitet er like viktig for eldre som for yngre. Det avholdes også arrangementer som er knyttet opp til institusjoner innen eldreomsorgen.

Høsten 2015 ble flyktningene som kom i land på den greske øya Lesvos møtt av kompetente sanitetskvinner fra N.K.S. sine omsorgsberedskapsgrupper.

Omsorgsberedskap

N.K.S. skal være en attraktiv samarbeidspartner for sentrale og lokale myndigheter på beredskapsfeltet.

Vi har avtaler på nasjonalt nivå med Helsedirektoratet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Det er lagt opp til årlige samtaler for å evaluere avtalene og eventuelt gjøre endringer.

Fylkesstyrene har hovedansvaret for omsorgsberedskap i sitt fylke

Strategiseminar for beredskapskontaktene, kvinnehelsekontaktene og fylkesledere ble gjennomført i januar 2015. Beredskapskontaktene i fylket samarbeider med rådgiver for omsorgsberedskap i sekretariatet.

Organisasjonens omsorgsberedskap skal inngå i kommunenes beredskapsplaner

Totalt har N.K.S. nærmere 3000 medlemmer som er klare til å trå til når beredskapsalarmen går. Det har vært en økning i antall nye grupper. Det rapporteres om varierende interesse og aktivitet fra fylkeskontaktene, men det

positive er at det meldes om potensiale for nye grupper over hele landet.

Øvelser og aksjoner

Omsorgsberedskapsgruppene har i varierende grad vært i aktivitet. Flere har bidratt på asylmottak med klær og mat, som for eksempel Engerdal, Namsos, Steinkjer og Birkenes.

Flere har deltatt på øvelser, som Ringmoelv, Kviteseid, Grimstad, Mosjøen og Levanger. Steinkjer har vært observatører under en øvelse. Rana og Flora har vært med på oljeberedskapsøvelse. Sandnessjøen har hatt innkallingsøvelse og Kristiansund har bidratt under en leteaksjon.

Representasjon

N.K.S.' rådgiver har deltatt på møter og konferanser i regi av DSB, Norges Bygdekvinneforbund, Førstehjelpsrådet, Heimevernet, Kvinners Frivillige Beredskap og Helsedirektoratet.

I tillegg ble det i januar 2015 gjennomført et felles strategiseminar for omsorgsberedskapsgruppene. Rådgiver har også deltatt på mange møter med tema omsorgsberedskap i regi av fylkeslag og

lokalforeninger, blant annet Nannestad, Halden og Snertingdal.

Lesvos og flyktningkrisen

Høsten 2015 ble det gjennomført et pilotprosjekt. N.K.S. inngikk et samarbeid med den lokale organisasjonen Agkalia på Lesvos, Hellas, og oppdraget besto av å hjelpe flyktninger som kommer til øya med mat, varme og psykososial omsorg og førstehjelp. N.K.S. ble lagt merke til, og gjorde en flott innsats sammen med lokale aktører. Dette har også bidratt til å rekruttere nye medlemmer. Både Høyanger, Fjorden, Halså, Ørland, Levanger, Sjøstad, Frognerparken, Bagn og Reinli, Frol, Time, Hammerfest og Sandnessjøen har hatt medlemmer til stede. Sentralstyret vedtok i desember 2015 at ved fortsatt behov og økonomi skal vi sende ned grupper over en tre måneders periode våren 2016.

En stor takk til de 113 foreningene som til sammen bidro med 852 000 kroner. Dere gjorde det mulig å realisere Prosjekt Lesvos. 631 000 kroner er benyttet, og resten av midlene vil gå til integreringsarbeid i lokalforeningene.

Barn og unge

Sanitetskvinnene har alltid hatt et sterkt engasjement for barn og unge.

Hvert år bevilger lokale foreninger millioner av kroner til aktiviteter og tiltak for barn. Aktiviteter som styrker barn og unges helse og livsvilkår, både når det gjelder forebygging og helsefremmende tiltak.

N.K.S. har en strategisk plan for 2014-2017 om barn og unge under helse- og sosialområdet, med følgende hovedformål for Min dag i dag:

N.K.S. skal gi barn som er i en vanskelig livssituasjon tilbud som gjør hverdagen lettere gjennom å:

- Arrangere individuelle drømmedager i hele landet
- Arrangere drømmedager for grupper av barn
- Utvikle aktivitetstilbudet i lokalmiljøet til grupper av barn

Min dag i dag

Å arrangere individuelle drømmedager, Min dag i dag, er en aktivitet som N.K.S. har hatt på dagsorden siden 2008.

I Norge i dag er det mange barn og unge som av sammensatte årsaker lever i en vanskelig og krevende hverdag, og som trenger et friminutt. Å gi disse barna en mulighet for å bli sett og få en helt egen opplevelse der de står i sentrum er selve grunntanken bak denne dagen.

Ønskene kvalitetssikres av etablerte kontaktpersoner som består av fagpersonell innen det offentlige, som barnevernet, skoleverket og helsevesenet. Arbeidet med å utvide organisasjonens nettverk av kontaktpersoner pågår kontinuerlig, og nettverket av kvalifiserte hjelpere øker for hvert år.

I 2015 fikk 180 barn oppfylt sitt ønske om en drømmedag. I tillegg fikk 170 barn anledning til å delta på en drømmedag, siden de ble invitert med av barna som fikk sin store drøm oppfylt.

En håndsrekning

Vårt samarbeid med danske Egmont Fonden, En håndsrekning, fortsatte i 2015.

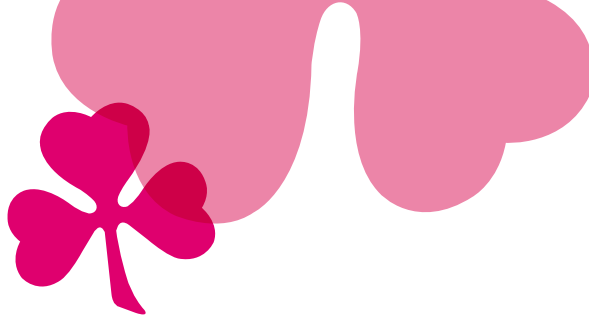
N.K.S. fikk muligheten å forvalte 1,8 millioner kroner. Dette er penger som tildeles barn og unge som befinner seg i en sårbar situasjon økonomisk, med sosiale, læringsmessige eller helsemessige utfordringer.

330 barn og unge mottok i 2015 «en håndsrekning». Støtten er gitt via N.K.S. Veiledningsentre for pårørende, våre egne institusjoner, som arbeider med barn og unge, og våre kontaktpersoner. Pengene tildeles alt fra fritidsaktiviteter, skole, ferie til høytider.

I 2015 fikk 180 barn oppleve å ha sin egen drømmedag.

Eksempler på en håndsrekning:

- Syv jenter fra et belastet miljø ville vise at de kunne. Drømmen var å nå Bessegen. Takket være økonomisk støtte til trening og utstyr nådde de syv toppen med glans
- Jente på asylmottak som ikke har rett til skole/norskundervisning fikk PC, program og norskkurs
- Tre barn fikk skøyter og iPad til jul
- En gutt fikk utstyr, kontingent, treningsleir og cupturn med fotballklubben sin

Barn og unges helse og livsvilkår har alltid stått sentralt i Sanitetskvinnenes arbeid, lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Over hele landet arrangerer lokale foreninger skolefrokost for å rette fokus på hvor viktig det er å ha et variert kosthold, med grovt brød, frukt og grønnsaker.

I Akershus er det tilbud om ferieleir for barn og unge til enslige forsørgere. Det arrangeres også akedager og familieturer.

Midler

Fra Reidar og Gunnar Holsts Legat har Min dag i dag fått 200.000 kroner. I tillegg har lokalforeninger fått tilsammen ca 150.000 til lokal aktiviteter. Eksempelvis:

- Levanger unge Sanitetsforening: Badeprosjekt for minoritetskvinner og deres barn
- Drammen sanitetsforening: Gaver i form av fritidsutstyr, kontingenter, ferieaktiviteter, Min dag, sosiale- og kulturelle aktiviteter
- Kvernevik sanitetsforening: Bidrag til videreføring av varmmatprosjektet ved Smiodden ungdomsskole – gratis mat hver mandag gjennom skoleåret
- Østfold sanitetsforening: Utvikling til å bli et behandlingssenter som rendyrker dyr og terapi for barn og unge (10-25 år) med psykiske og/eller rusrelaterte problemer

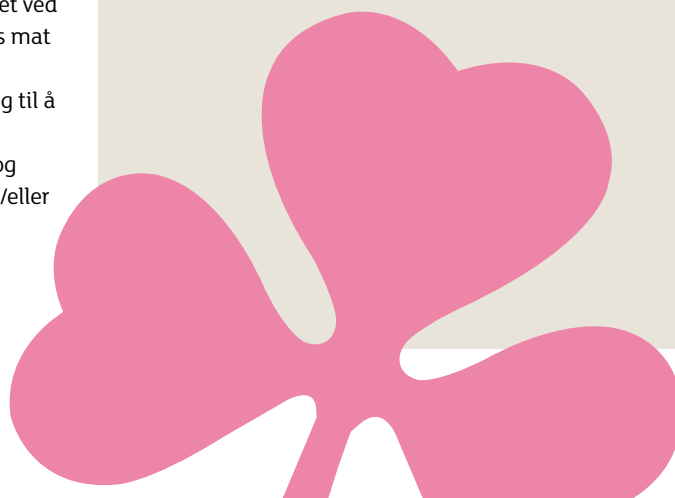
Noen store dager

- Gutten er 9 år og har slitt en lengre tid. Noe av det som holder ham oppe når det røyner på er opera. Ønsket hans var å se «Tryllefløyten» sammen med mor, far og storebror. «Vi skylder den Norske Opera ved Per Boye Hansen en stor takk – han stilte ikke bare med gratisbilletter, men gratis premierebilletter! Helgen var helt uforglemmelig for alle! Vi kan ikke huske sist vi hadde det så utrolig fint sammen. Tryllefløyten var helt magisk. Så fantastisk flott forestilling. Vår sønn satt helt stille, og virkelig levde seg inn i stykket! Du skulle ha sett ansiktet hans, full av glede. Så artig med Atle Antonsen sine humoristiske innslag. Fantastisk! Vi ble helt satt ut av hvor fint det var», skriver hans mor.
- Gutten på 10 år som i løpet av et par måneder mistet kontakten med sin mor, pga rus og psykiatri. Gutten har strevd en del på grunn av dette, og økonomien til far har ikke tillatt for mange opplevelser for gutten. Gutten ville så gjerne ha sin drømmedag på Hunderfossen (Lillehammer), gjerne med hotellovernatting og en dag i slalåmbakken. Pappa forteller at gutten ikke ville hjem, han ville opp i bakken bare en gang til å bo enda lengre på hotell.
- Jente på 17 år med lange sykehusopphold bak seg og som sliter litt. Hun har også vært innom barnekreftavdelingen for en stund siden. Hun hadde en drøm om å få møte Aksel Lund Svindal. Det ble en stor og minnerik opplevelse for henne (og for mamma også).

Innholdet i ønskene fra barn og unge er forskjellige og spenner over et vidt spekter. I løpet av 2015 var det mange barn som fikk drømmedag på Tusenfryd, Hunderfossen, Kongeparken og i Dyreparken i Kristiansand. For andre er det en stor dag å få dra på kino og spise pizza på Peppes, eller bare få lov til å feire bursdagen sin.

En stor takk til de 387 sanitetsforeninger som i 2015 ga til sammen 1 830 000 kroner til Min dag i dag. Dere gjør drømmedager mulig.

1 155 000 kroner av midlene ble brukt i 2015.

Forskning og utvikling

N.K.S. har vært en forskningsaktør siden 1916. Årlig tildeles ca. 10 millioner kr fra egne fond for kreft, kvinnehelse, barn og unge, psykisk helse, revmatisme og osteoporose. I tillegg forvalter N.K.S. midler tildelt fra ExtraStiftelsen. Et tydelig kvinneperspektiv preger organisasjonen i sitt arbeid på forskningsfronten. Det er et mål generelt å styrke kunnskap om kvinners helse og livsvilkår, integrere kjønnsperspektiv og lukke medisinske kunnskapshull. Ny forskningsstrategi i 2015 «Kvinner og barn først» avløste «Jentene har rangen» (2010-2014).

Strategien tar utgangspunkt i organisasjonens fokus på kvinnehelse og kvinners livsvilkår i et livsløpsperspektiv, der barn også inkluderes som en naturlig del av kvinners liv. Strategien er et førende dokument som tar for seg N.K.S. eget ansvar og engasjement. Den legges også til grunn ved utlysning og tildeling av forskningsmidler, samt utpeking av satsningsområder.

I 2015 ble følgende fond utlyst: kvinnehelse, revmatologi og kreftfondet.

Ekspertpanelet besto av:

Professor dr.med. Berit Schei, NTNU/St. Olavs Hospital, professor dr.med. Johanne Sundby, Institutt for samfunnsmedisin, UiO, professor i farmasi Natasa Skalko-Basnet, Institutt for farmasi, UiT. Signe Flottorp, spesialist i allmenntilleggsmedisin, Nasjonalt Kunnskapssenter for helse-tjenesten. Siri Thoresen, forsker I/dr. psychol, NKVTS, professor Jorunn Sundgot-Borgen, Norges Idrettshøgskole og Inger Margrethe Holter, fv. dekan og PhD i sykepleievitenskap.

BEVILGNINGENE FRA N.K.S. FONDENE 2015 TIL BRUK I 2016

Sentralstyret bevilger kr 675 000 til dr.grad:

År 3

- Kirurgisk fjerning av eggstokker og eggledere for å forebygge arvelig kreft.

Stipendiat: Nora Johansen, lege.
Hovedveileder: Trond M. Michelsen, dr.med, PhD, Sørlandet sykehus, Arendal og Oslo Universitetssykehus, Rikshospitalet

År 3

- Utkomme etter 30 år med barneleddgikt. Remisjon, sykdomsprogresjon og prognostiske faktorer i unge voksne med barneleddgikt – en longitudinell studie.

Stipendiat: Anne Marit Selvaag, revmatolog, Hovedveileder: Berit Flatø, professor dr.med. Reumatologisk avdeling Rikshospitalet, Oslo Universitetssykehus.

År 2

Sentralstyret bevilger kr 750 000 til andre år post.doc til:

- Systemisk Sklerose – med alle, mot målet.

Stipendiat: Anna Maria Hoffmann-Vold, PhD, Hovedveileder: Øivind Molberg, professor dr.med, Reumatologisk avdeling, Oslo Universitetssykehus.

Revmatismefondet:

Sentralstyret bevilger kr 675 000 til andre år i dr.grad:

- Anti TNF behandling som behandling med hjertekarkomplikasjoner ved spondylartritt.

Stipendiat: Ingerid Hokstad, lege.
Hovedveileder: Ivana Hollan dr.med, PhD, Revmatismesykehuset Lillehammer.

Kvinnemedisinsk forskningsfond:

Sentralstyret bevilger kr 675 000 til andre år i dr.grad:

- Adenomyose, kvinnehelse og infertilitet

Stipendiat: Tina Tellum, Lege.
Hovedveileder: Marit Lieng, overlege, Gynekologisk avdeling, Oslo Universitetssykehus, Ullevål Sykehus.

Fond for psykisk helse

Sentralstyret bevilger Kr 300 000 til drift av Mamma Mia i 2016.

Osteoporosefondet

Sentralstyret bevilger kr 675 000 til tredje år i dr.grad:

År 3

- Forebygging av osteoporose gjennom aktivitet

Stipendiat: Saija Mikkilä, MSc, Hovedveileder: Bente Morseth, PhD, Institutt for samfunnsmedisin, UiT, Norges arktiske universitet

NYE PROSJEKT 2016

Sentralstyret bevilger til følgende nye prosjekt i 2016

Kvinnemedisinsk forskningsfond

Sentralstyret bevilger kr 675 000 til ny dr.grad

- Kroniske Vulvasmerter – en randomisert kontrollert studie av et tverrfaglig behandlingstilbud

Stipendiat: Ukjent. Hovedveileder: Berit Schei, professor dr.med, NTNU

Bok om skjønnhetstyranniet. Ettårig forebyggingsprosjekt.

Prosjektleder: Kari Løvendahl Mogstad, spesialist i allmenntilleggsmedisin.

Sentralstyret bevilger Kr 675 000 til ny dr.grad

- Longstanding eating disorders and personality disorders, mediators for 14 years long term outcome

Stipendiat: Ukjent. Hovedveileder: KariAnne Vrabel, klinisk psykologspesialist og post.doc Modum bad.

Fond for psykisk helse

Sentralstyret bevilger Kr 675 000 til ny dr.grad

- Kjære Kropp – Forebygging av skjønnhetstyranniet og kroppsmisnøye intervensjonsstudie

Stipendiat: Ukjent. Hovedveileder: Jorunn Sundgot-Borgen, professor Idrettshøgskolen,

Fond for barn og unge

Sentralstyret bevilger Kr 675 000 til ny dr.grad

- Barns matmot 2.0. En klyngerandomisert web-basert intervensjonsstudie blant ettåringer i barnehage for å fremme sunne matvaner som støtter optimal kognitiv utvikling og reduserer risiko for overvekt i barnealder

Stipendiat: Eli Anne Myrvoll Blomkvist, ernæringsfysiolog, Sørlandet sykehus. Hovedveileder, Nina Cecilie Øverby, professor, Universitetet i Agder.

Sentralstyret bevilger Kr 675 000 til ny dr.grad

- Kvinner med hypothyreose i svangerskapet – hvordan påvirker mors sykdom og medisinbruk hennes svangerskap og barnets utvikling?

Stipendiat: ukjent. Hovedveileder: Hedvig Nordeng, professor, farmasøytisk institutt Universitetet i Oslo

Tildeling fra ExtraStiftelsen:

kr 6 741 000 kroner.

NYE FORSKNINGSLØP**Medisin & Gravide: trygt for barnet?**

Om risiko for psykomotorisk og adferdsmessig utvikling hos førskolebarn i Norge etter mors bruk av psykofarmaka i svangerskapet. Doktorgradsstipend. Søker professor Hedvig Nordeng, Farmasøytisk institutt, UiO

Diabetesbehandling-etnisitet og kjønn, Anh Thi Tran post.doc stipend, medisinsk fakultet, UiO**DISPUTASER**

Anita Kåss, Institutt for klinisk medisin, UiO. Avhandling: Gonadotropin-Releasing Hormone Antagonism-A Potential Pathway for Anti-Inflammatory Treatment in Rheumatoid Arthritis: Results from a case-control study and a randomized controlled trial. I sitt arbeid har Kåss funnet muligheter for ny behandling av leddgikt og andre autoimmune sykdommer.

Bente Dahl, UiB. Avhandling: Queer challenges in maternity care – A qualitative study about lesbian couples' experiences.

Ingrid Kristin Torsvik, UiB. Avhandling: B vitamin and iron status during infancy. Svein Joar A. Johnsen, UiB med avhandlingen: "Malignant lymphoma in primary Sjögren's syndrome".

VIA EXTRASTIFTELSEN:

Gerd Cecilie Dobloug, Institutt for klinisk medisin, UiO. Avhandling: Clinical epidemiology of the Idiopathic Inflammatory Myopathies. A population-based study from South-east Norway.

Kirsti Riiser, Norges Idrettshøgskole Avhandling: Young & Active: Development and evaluation of an Internet intervention to increase fitness and health-related quality of life in adolescents with overweight and obesity.

Liv Cecilie Vesterheim. UiB/ Kvinne-klinikken Haukeland. Avhandlingen: Preeclampsia: Specific genetic risk factors and shared predisposition with cardiovascular disease.

Vigdis Bruun-Olsen, Institutt for helse og samfunn, UiO. Avhandling:

Physiotherapy and physical functioning after total knee arthroplasty. Effects of interventions and examination of practice.

MIDLER TIL LOKALE AKTIVITETER

Styret i ExtraStiftelsen vedtok 11.juni 2015 at ExtraExpress skulle bli en fast ordning og første søknadsrunde da for 2015 var på høsten 2015. Det gis støtte til aktiviteter og tiltak, der det minste beløpet en kan søke om er 5 000 kroner, og det høyeste er 30 000 kroner. 16 søknader ble sendt inn. Syv ble avslått, men følgende ni foreninger fikk bevilget penger til prosjektet sitt:

- **Levangers unge sanitetsforening** vil etablere qigong for innvandrerkvinner i kommunen
- **Vingelen Sanitetsforening i Tolga** skal drive svømmeopplæring for innvandrerkvinner
- **Åga Sanitetsforening i Rana** skal bygge drivhus for demente pasienter som kommer fra gårder der landbruk og dyrking av grønnsaker var en del av hverdagen, og hvor dette er kunster de ikke har glemt
- **Sør-Odal sanitetsforening** skal lære innvandrerkvinner i kommunen å strikke i kombinasjon med språktrening
- **Leksdal sanitetslag**, de unges sanitet i Verdal og 12 øvrige foreninger skal avholde en åpen konferanse, en inspirasjonsdag med kvinnehelse og integreringsarbeid som hovedtema
- **Skedsmo sanitetsforening** vil etablere møteplasser for innvandrerkvinner som mangler nettverk
- **Manglerud sanitetsforening** skal arrangere ulike fritidsaktiviteter for ungdom ved Abildsø Gård
- **Brønnøysund Sanitetsforening** skal fortsette med integrering av innvandrerkvinner gjennom aktiviteter som fellesturer i trim og turløyper, fiskeaktiviteter i salt- og ferskvann, tilberedning av fisk/sjømat og deltakelse i ordinære svømmetilbud i basseng
- **Nyetablerte Bygdøy Sanitetsforening** skal lage strikkekafe for barn. Helsesving på pinnene er et tilbud til barn om å lære å strikke gi mestringsglede, sosiale ferdigheter, og økt selvtillit. De vil favne en sårbar aldersgruppe og gi et alternativ til sport, tv-titting, data og ensomhet.

NKS Rauma står her på stand i Åndalsnes sentrum for å synliggjøre foreningen og deres arbeid. Suksess-oppskriften for å verve nye medlemmer er rett og slett å tørre å spørre.

Snu Trenden – 50 000 medlemmer i 2020

For å kunne vokse som organisasjon og opprettholde N.K.S. sin sterke posisjon i samfunnet, vedtok Landsstyret i november en handlingsplan for prosjektet «Snu Trenden». Formålet er 50 000 medlemmer i 2020. For å få dette til må verving være en prioritert oppgave i alle ledd av organisasjonen. N.K.S. må være mer synlig og ha et tydeligere budskap på hvem vi er.

Det er identifisert tre strategiske retninger for å nå målet:

- Fra gavmildhet til aktivitet
- Fra møte til medlemskap
– vi må tørre å spørre!
- Modige og nytenkende lokalforeninger

Fra gavmildhet til aktivitet:

Mange foreninger har i flere år støttet sine lokalsamfunn ved å dele ut innsamlede midler, fra salg av fastelavnris, basarer med mere. Forskning viser at dagens frivillighet utvikler seg mot det å jobbe med konkret hjelpearbeid innen aktuelle saker. De som ønsker å engasjere seg ønsker i økende grad å kunne være til nytte og glede for andre mennesker. Dette er bakgrunnen for at Landsstyret ønsker å utvikle flere aktiviteter som

frivillige og potensielle frivillige ønsker å være med på i de lokale foreningene. Derfor må fokuset vris, fra å samle inn penger til andre aktører og formål utenfor sanitetsforeningen, og over på egne samfunnsnyttige aktiviteter under Kløveren.

Fra møte til medlemskap:

Forskning viser at de fleste som engasjerer seg i frivillig arbeid gjør dette fordi noen har spurt dem direkte. Vi må ha verktøy slik at det blir enklere for foreningene å spørre nye om å bli med. Dette henger sammen med å ha et tydelig budskap.

Fra møte til aktivitet handler om å ta kontakt og invitere aktivt nye inn i fellesskapet, og oppfordre til frivillighet og medlemskap. Det er den organiserte frivilligheten, som er bygget på medlemskap, som sikrer forutsigbarhet og langsiktighet når det kommer til aktiviteter og sosiale tiltak.

Verving må følges opp i alle ledd. Ved å ha klare mål vil foreningene ha det som en rød tråd gjennom foreningens aktiviteter, internt og eksternt.

Modige og nytenkende lokalforeninger:

Landsstyret vedtok høsten 2015 mottoet for 120 års jubileet i 2016 «Modige og nytenkende». Å være modige og nytenkende handler om å være endringsvillige i en tid hvor N.K.S., sammen med andre organisasjoner, opplever synkende medlemstall. Frivilligheten er i endring. Vi må våge å satse i alle ledd av organisasjonen – alle lokalforeninger må ha et ønske om å bli flere.

Det å ha et godt samarbeid mellom nye foreninger og nye medlemmer, og de etablerte er avgjørende for Snu Trenden og for å nå vårt felles mål. N.K.S. Tradisjon og fornyelse må gå hånd i hånd. Organisasjonen har siden 1896 vist og bygget veien til velferdssamfunnet, lokalt og nasjonalt. Styrken har kommet fra bortimot 100 år med svært høye medlemstall. For at organisasjonen også i fremtiden skal ha en sterk samfunnsstemme og fortsatt være en solid velferdsbygger, er det en forutsetning av målsettingen i Snu Trenden nås.

Hovedfokus på N.K.S. sitt 49. landsmøte var styrking og utvikling av organisasjonen.

Viktig Landsmøte for veien videre

– Vi forvalter bare en liten del av Sanitetskvinnenes stolte arv. Vi plikter å levere fra oss en organisasjon som er i god stand og god form, som vi kan være stolte av. Men dette forutsetter at vi vokser. Nå er medlemstallet stabilisert for første gang på 40 år. Målet i 2020 er å være 50 000 medlemmer. Dette må vi gjøre sammen, og det er vår viktigste oppgave. Det skal gjøres med glede og i felleskap, sa Egeland.

I sin tale til Landsmøte tok organisasjonslederen for seg viktigheten av organisasjonsutvikling og verving.

140 delegater fra hele Sanitets-Norge møttes helgen 25.–27. september på Clarion Hotel, Royal Christiania, i Oslo for å stake ut kursen for de kommende årene. Årets landsmøte var et såkalt lite landsmøte, men ikke mindre viktig av den grunn.

Totalt inntok 180 delegater og gjester Oslo denne helgen.

Av de 140 fremmøtte delegatene hadde alle tale- og stemmerett.

50 000 medlemmer

N.K.S. sitt 49. landsmøte hadde hovedfokus på å styrke og utvikle organisasjonen. Sak nr. 5 til Landsmøtet var en av de viktigste sakene som var oppe til behandling, og omhandlet organisasjonsutvikling og verving. Utfall-

et av denne saken var knyttet til organisasjonens satsing på å øke medlemstallet til 50 000 i 2020.

Kun Oslo Sanitetsforening og N.K.S. Hordaland stemte nei til LST forslag til vedtak om et prøveprosjekt som skal ha som formål å styrke lokalforeningenes arbeid med organisasjonsutvikling og verving gjennom et solidarisk spleiselag. Spleiselaget er helt frivillig.

Prosjektets formål er å følge opp, støtte og tilrettelegge for lokalforeningenes verveinnsats og utvikling av organisasjonen, sammen med lokalforeningene. Implementeringen skjer 1. august 2016 og etter prøvetiden på to år skal prosjektet evalueres.

Et samlet Landsmøte vedtok også at heretter skal Landsmøtene holdes vært tredje år. Neste Landsmøte avholdes i 2018.

Landsmøtet vedtok følgende tre resolusjoner, som omhandlet følgende:

FNs nye bærekraftsmål – viktige mål for verdens kvinner

Sanitetskvinnene er opptatt av likestilling og er derfor særlig positive til at likestilling har fått et spesifikt mål blant bærekraftmålene. N.K.S. vil ha et særlig fokus på kvinner og jenters helse, og bekjempelse av vold mot kvinner, nasjonalt og internasjonalt. Sanitetskvinnene vil aktivt jobbe for å bidra til å imple-

mentere bærekraftmålene. Sanitetskvinnene oppfordrer norske myndigheter til å samarbeide tett med det sivile samfunn for å sikre nødvendig fokus på og prioritering av bærekraftmålene. Både i Norge og internasjonalt.

Snu Trenden

– 50 000 medlemmer i 2020

For at alle mennesker skal få mulighet til å bidra med samfunnsnyttig arbeid, eller ta del i Sanitetskvinnenes aktiviteter, oppfordres derfor lokal- og fylkesforeninger til å mobilisere for medlemsverving for ytterligere å styrke rollen som Norges største kvinneorganisasjon.

Kampen mot skjønnhetstyranni

Sanitetskvinnene er bekymret over utviklingen og negative konsekvenser som følge av et konstant og usunt kroppspress, gjennom blant annet sosiale medier og reklame. Vi ønsker at Regjeringen skal bringe dette temaet sterkere inn i skolen, styrke skolehelsetjenesten og øke antall helsesøstre. Sivilsamfunnet må trekkes sterkere inn i arbeidet for å motvirke negative konsekvenser av kroppspresset.

Sanitetskvinnene har under oppropet «Vi er lei av å bli lurt – krev merking av retusjert reklame» hentet inn 25 000 underskrifter. Merking av retusjert reklame løser ikke alt, men er et skritt på veien til å skape bevissthet rundt urealistisk kroppspress.

Kommunikasjon og samfunn

Kommunikasjonsarbeidet har i 2015 vært rettet inn på å oppnå større synlighet for organisasjons arbeid, lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Både med tanke på å vise frem N.K.S. sine arbeidsområder, bygge stolthet for Sanitetskvinnenes arbeid internt, og for å vise at N.K.S. er en attraktiv organisasjon for de som ønsker å være frivillige innen kvinners helse og livsvilkår.

Kommunikasjon er også et viktig verktøy for å nå ut til media, støttespillere og beslutningstakere. Det skal også drives aktivt påvirkningsarbeid av politiske prosesser innen organisasjonens arbeidsområder.

Det var 3 389 artikler i medier, inkludert radio/TV som omtalte Sanitetskvinnene i 2015, og dette er en økning fra 2 800 i 2014.

Sakene som hadde størst tyngde gjennom året var oppslagene rundt kampen mot skjønnhetstyranniet, og filmen som ble laget i forbindelse med underskriftskampanjen #leiavåblilurt, med Dora Thorallsdottir som blir retusjert. Filmen ble delt 6 300 ganger på Facebook, og nådde ut til over 600 000 mennesker.

Sanitetskvinnenes humanitære innsats for flyktninger som kommer i båter til den greske øya Lesbos, ble godt dekket i lokalaviser i flere fylker. De daglige rapportene fra Lesbos oppnådde 236 delinger og nådde ut til over 100 000. Satsingen i sosiale medier har gitt gode resultater, og N.K.S. sine oppdateringer/statuser skårer høyere enn 90 % enn andre aktiviteter som gjøres på Facebook. I tillegg benyttes instagram og twitter. I 2015 ble det foretatt en viktig navn-

endring på Facebooksiden, fra Gjør en forskjell, til Norske Kvinners Sanitetsforening. Ved utgangen av året hadde antall følgere steget til nesten 10 000 følgere.

Nettsiden www.sanitetskvinnene.no hadde en økning på 80 000 besøkende.

Den sterke økningen av aktiviteten i digitale kanaler er en kombinasjon av strategi, og at stadig flere lokalforeninger, fylker og sanitetskvinner er brukere av sosiale medier. Foreninger og medlemmer er flinke til å dele nyheter og legge ut aktiviteter i sine foreninger.

Media

Kampen mot skjønnhetstyranniet og kampanjen #krysskvinneinn foran kommune- og fylkestingsvalget, gjorde at Sanitetskvinnene, ved generalsekretæren, ble

Å være pådriver og samfunnsaktør gjør at N.K.S. er representert på viktige arenaer for helse og livsvilkår. Som eneste norske frivillige organisasjon deltok N.K.S. på verdens største internasjonale konferanse for helsefremmende tiltak.

intervjuet på Nyhetskanalen på TV2 og i Dagsrevyen på NRK.

Aktuelle saker skaper nasjonal nyhetsinteresse. Russeprosjektet til Sanitetskvinnene i Møre og Romsdal, der målsettingen var å forebygge seksuelle overgrep i russetiden, vekket interesse langt utenfor fylke med kronikk i Dagsavisen i mai og omtale på NRK.

Kampen for nulltoleranse for vold mot kvinner førte til en kronikk i Bergens Tidende, der Sanitetskvinnene tok til orde for at flere overgriper må dømmes til å bære alarm – omvendt voldsalarm.

Foreningene er flinke til å få synlighet for sitt arbeid i nærmiljøet i lokalavisene. Spesielt er det god dekning av salget av fastelavnsris.

Politisk deltakelse og påvirkning

Fra sentralt hold legges det ned store ressurser i arbeidet med politisk påvirkning, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

I forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget høsten 2015 gikk Sanitetskvinnene, i samarbeid med Kvinneguiden, i bresjen for å krysse kvinner inn. Noe som resulterte i at det etter valget kom 100 flere kvinner inni kommunestyrene.

Lokalt ble det også foran valget jobbet med å påvirke politikerne til å prioritere økning i antall helsesøstre med tanke på barn og unges helse, og bruke frivilligheten som et ledd i få arbeidsledige ut i arbeid.

Det er videre avgitt relevante høringsuttalelser til stortingsmeldinger, Folkehelsemeldingen og statsbudsjettet, knyttet til N.K.S. sine hovedsatsingsområder. Innspillene er fulgt opp med høringer i de respektive komiteene. Det er også avholdt møte med UD knyttet til Etiopiske Kvinners Sanitetsforening (WHAE).

Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) og Women's Health Association of Ethiopia (WHAE) satte søkelys på vold mot kvinner i Norge og Etiopia under FNs Kvinnekommisjon i New York i mars. Hovedtema for årets kommisjon er oppfølging av handlingsplanen fra Beijing, og status etter 20 år.

Tildelinger

Æresmerket

Æresmerket er Norske Kvinners Sanitetsforenings høyeste utmerkelse. Det tildeles N.K.S.-medlemmer for særlig fortjenestefull innsats i organisasjonens frivillige arbeid. Det var ingen tildeling av æresmerket i 2015.

Fredrikkeprisen

Prisen deles ut til personer som på en fremragende måte tar opp og synliggjør saker innenfor N.K.S. sitt formål og strategiske områder. Den består av en skulptur av Norske Kvinners Sanitetsforenings grunnlegger, Fredrikke Marie Qvam, et diplom og 100.000 kroner. Pengene er ikke til personlig bruk, men skal brukes til et formål innenfor N.K.S. sine arbeidsfelt. Prisen for 2015 gikk til artisten Lene Marlin

Norske Kvinners Sanitetsforening jobber for et åpent samfunn, uten stigmatisering og hvor kravene som stilles til oss mennesker ikke bidrar til at mennesker faller utenfor eller opplever å miste mestingsfølelse.

– Lene Marlin har valgt å bruke rollen som offentlig person og sin status til å fremme temaet psykisk helse. Ved å dele sin egen historie har hun bidratt til å gi andre håp.

At livet fremstår som perfekt, bidrar både til psykisk press, men også til at en psykisk lidelse oppleves ennå vanskeligere, sa organisasjonsleder i Norske Kvinners Sanitetsforening, Ellen-Sofie Egeland, da hun overrakte Fredrikkeprisen.

– Det er viktig å kjenne at noen bryr seg, spesielt i en tid der man føler seg liten. Vær den ene som ser. Livet kan være fint, men det kan også være brutalt. Nå mørket kommer kan det være vanskelig å finne veien ut av det, men det er mulig og det er verdt det. Men en trenger håp om at ting kan endre seg, og livet kan bli bedre. Du må bare holde ut litt til, sa Lene Marlin, som valgte å gi prispengene til N.K.S. sitt arbeid for barn og unge Min dag i dag.

Fredrikkeprisen 2015 ble delt ut i æverdige Gamle Logen som sto i festskrud. Tilstede var ca 450 Sanitetskvinner og gjester.

Hentet hjem priser for godt Sanitetsarbeid

For andre gang ble det delt ut årets priser, i kategoriene: Årets prosjekt og Årets forening. Ny pris av året var årets verveforening.

– Årets forening er en forening med stort frivillig engasjement. De arbeider godt for barn og unge. Sanitetens uke markeres med Skolefrokost og åpen dag med mange aktiviteter. Her er det Rød knappaksjon, gode aktiviteter for eldre og de har omsorgsberedskapsgruppe. Foreningen samarbeider godt med kommunen og de har god medlemsutvikling. De støtter virksomhetene som drives under Kløveren i regionen. Foreningen støtter også godt opp om N.K.S. sine forskning- og utviklingsfond. 100-årsjubileet ble markert med en heidrundandes fest for alle i kommunesalen. Årets forening er Ørland sanitetslag i Sør-Trøndelag, sa organisasjonsleder, Ellen-Sofie Egeland, under tildelingen som skjedde på Landsmøtet.

Sikker russefeiring

Møre og Romsdal stakk av med prisen for Årets prosjekt. Boksershortser med slagordene: «Eg tek ansvar» på gutta sine og «Spør meg først», trykket på jentenes bokser. Målet var å forebygge seksuelle overgrep og stanse voldtekt under årets russefeiring. Prosjektet ble gjennomført i samarbeid med Senter mot incest og seksuelle overgrep (SMISO).

Årets verver ble Håbestad Sanitetsforening i Aust-Agder.

– Denne foreningen hadde størst økning av antall betalende medlemmer i 2014. Vi snakker om en økning på 5.9 prosent, sa Egeland.

Prisene består av diplom og 10 000 kroner.

Unni & Jon Dørsjøs Minnefond

Unni & Jon Dørsjøs Minnefond bestyres av N.K.S. Avkastningen kan deles ut årlig til personer eller organisasjoner som gjør arbeid rettet mot eldre eller barn av innvandrerfamilier. Prisen ble ikke delt ut i 2015.

N.K.S. Kløverinstitusjoner

N.K.S. Kløverinstitusjoner as er et felles utviklingselskap og ressurscenter for institusjoner/virksomheter som N.K.S. eier og driver.

I 2015 var det 23 institusjoner/virksomheter tilsluttet selskapet. Samlet utgjør de ca. 1200 årsverk og omsetter for ca. 600 millioner pr år.

Kløverinstitusjonene har avtaler med de regionale helseforetakene og flere kommuner.

Institusjonene / virksomhetene

Et overordnet mål er å bidra til at N.K.S. ligger i forkant av utviklingen og at virksomhetene leverer tjenester av god kvalitet. Det arbeides målrettet med kontinuerlig forbedring av tjenestene og med utvikling av nye tilbud. Flere virksomheter er sertifisert etter kvalitetsstandard ISO-9001.

Nye etableringer

Hjemmehospice Tromsø – et tilbud til alvorlig syke og døende skulle vært endelig etablert i 2015. Kommunevalget i høst førte imidlertid til endring i kommunens politiske ledelse og det nye byrådet valgte å forkaste planene. Vi har stor tro på modellen og vil arbeide for etablering i annen kommune.

Sykehuset Innlandet har sagt opp avtalen med N.K.S. Kløverhotellet og det har vært arbeidet målrettet med alternativ drift. Planer for etablering av et Fontenehus er utarbeidet og det er håp om oppstart i løpet av 2016.

Felles arenaer

Institusjonene/virksomhetenes ledere utgjør en ledergruppe som har jevnligesamlinger. Ledersamlingene bidrar til å danne nettverk og styrke N.K.S.-identiteten, i tillegg til faglig oppdatering og inspirasjon. Hver høst arrangeres det samling for institusjonenes/virksomhet-

enes styre og eiere. I 2015 var tema handlingsrommet i nytt anskaffelsesregelverk og ideelles merverdi i drift av helse- og sosialtjenester.

FoU nettverk

Nettverket samler denne type kompetanse innen selskapet, for gjensidig utveksling av ideer og prosjekter. Det er utarbeidet et felles FoU-strategidokument som virksomhetene kan benytte. Dette året er det utviklet et felles FOU regnskap som vil bidra til å synliggjøre virksomhetenes arbeid på dette feltet.

Fagnettverk Huntington

N.K.S. Kløverinstitusjoner har på oppdrag fra Helsedirektoratet/Helse- og omsorgsdepartementet etablert og koordinerer et nasjonalt fagnettverk for kommunale pleie- og omsorgstjenester til personer med Huntingtons sykdom. Nettverket ble etablert 2011 og pr. i dag er det utviklet fem ressurscentre på landsbasis. Disse er lokalisert i Bergen, Oslo, Trondheim, Nordreisa og Kristiansand. Sentrene utgjør sterke og kompetente fagmiljøer som bidrar til kompetansespredning innen sitt geografiske område.

Nettverk Veiledningssentrene

Nettverket ble etablert i 2011 og er nettverk for N.K.S. Veiledningssenter for pårørende. Det er fem sentre på landsbasis. Formålet er erfaringsutveksling og systematisering av erfaring og kompetanse for å være en sterk stemme overfor faglige og bevilgende myndigheter. Nettverket overvåker samfunnsmessige forhold som er relevante for målgruppen.

Mer informasjon og Kløverinstitusjonenes egen årsmelding på: www.nksklover.no

Bjørg Ravlo Rydsaa, fra KS Bedrift, Gunn Marit Helgesen fra KS, nærings- og fiskeriminister Monica Mæland, Mette Kalve fra Kløverinstitusjonene, Torbjørg Aalborg, Virke og Sturla Stålsett, Frivillighet Norge, i forbindelse med signering av en samarbeidsavtale mellom ideelle organisasjoner, regjeringen og KS om leveranser av helse- og sosialtjenester.

Med 4,5 millioner i gave fra Eiksåsen Sanitetsforening var man på god vei for å etablere nytt MS-senter ved N.K.S. Helsehus i Akershus. Bildet er fra åpningen.

Alle som har vært på besøk på Veiledningssenteret for pårørende i Alta har satt igjen et håndtrykk med en liten hilsen på.

Institusjoner og eiendom

(*Veiledningssentrene for pårørende til rusavhengige står i egen ramme)

N.K.S. Akershus

- N.K.S. Helsehus Akershus
- 1 barnepsykiatrisk behandlingshjem
- 1 dagsenter for slagrammede
- 1 spesialbarnehage for funksjonshemmede
- 1 multipel sklerosehjem
- 8 sanitetshus
- 1 Helsehus
- 28 eldreleiligheter
- 1 Kløvertun

Aust-Agder

- 3 sanitetshus

Buskerud

- 4 barneparker/barnehager
- 11 sanitetshus
- 21 eldreleiligheter

Finnmark

- 6 sanitetshus

Hedmark

- Hospice Sangen
- 1 barnehage
- 7 sanitetshus
- 77 eldreleiligheter

Hordaland

- Voss DPS N.K.S. Bjørkeli psykiatrisk senter
- N.K.S. Fagehagen avlastningsboliger
- N.K.S. Olaviken alderspsykiatriske sykehus
- Aldershjemmet N.K.S. Margit Tanners Minne
- Heimly aldershjem
- Furuly eldrecenter, 8 leiligheter
- Laksevåg sykehus
- Godvik barnehage
- Solhaug barnehage
- 9 sanitetshus/lokaler

Møre og Romsdal

- 1 sykehjem
- 1 sanitetssenter
- 1 varmtvannsbasseng
- 10 sanitetshus
- 3 aldersboliger med tilsammen 31 leiligheter
- 2 helsehus
- 1 leilighet i et aktivitetssenter

Nordland

- 27 Helsehus/sanitetshus
- 88 Eldreboliger/leiligheter
- 2 Barnehager
- 1 Sykehjem
- 1 Bi-tannklinikk
- 1 Feriekoloni
- 1 Helse/rehabiliteringssenter
- 1 Utredning/kompetansesenter

Nord-Trøndelag

- 1 barnehage
- 8 sanitetshus
- 1 grendehus
- 2 rødkløverhus
- 1 bosenter
- 1 kløvertun med leiligheter og boenheter
- 1 varmebasseng
- 1 helsebad
- 1 kurbad, opptreningsinstitusjon med
- 54 senger og eldreleiligheter
- 1 hytte med utleiemuligheter

Oppland

- 1 revmatismesykehus
- 1 pasienthotell
- 1 sjukeheim
- 1 feriested for funksjonshemmede
- 7 sanitetshus
- 1 barnehage
- eldreleiligheter

Oslo

- 3 eldresentra
- 2 sanitetshus
- 6 treningsleiligheter, tilknyttet Villa Ly Distriktpsykiatriske Senter (DPS) dag-og bo treningsenhet
- Bøkely boligbygg med 56 leiligheter for pasienter med psykiatrisk lidelse (inkl.treningsleiligheter)
- Kafe Lydia, tilbud til beboere på Villa Ly, Bøkely
- 6 eldreboliger
- N.K.S. Grefsenlia AS, psykiatrisk behandlingssenter
- 9 boenheter for psykiatriske pasienter
- Oslo Sanitetsforening Brusetskollen

Rogaland

- 1 revmatismesykehus
- 1 distriktpsykiatrisk senter
- 3 helsehus
- 1 hybelhus med 50 leiligheter
- 11 sanitetshus
- 2 eldresentre
- 3 barnehager
- 1 bo-og aktivitetssenter
- 4 eldreleiligheter
- 1 bo-aktivitetssenter
m/ 21 leiligheter

Sogn og Fjordane

- 9 trygde-/omsorgsboliger
- 5 sanitetshus
- 1 bokollektiv

Sør-Trøndelag

- N.K.S. Kvamsgrindkollektivet
(bo-og behandlingkollektiv)
- 7 sanitetshus
- 4 forsamlingshus/møtelokale
tre barnehager/fritidshjem
- 1 hytte
- Eldreboliger – 22 boenheter

Telemark

- 49 eldreleiligheter
- Granlien Aktivitetssenter
- Setflot småbruk (feriested)
- Øitangen feriested

Troms

- 43 leiligheter
- 5 sanitetshus
- 1 barnehage
- 7 møtelokaler

Vest-Agder

- 73 eldreboliger
- 12 pasientboliger
- 1 aktivitetshus – psykiatri:
Solvang aktivitetssenter
- 1 rehabiliteringssenter: Kløvertun
- 1 barnehage
- 5 sanitetshus

Vestfold

- 8 sanitetshus
- 14 seniorleiligheter
- 2 psykiatriske institusjoner
- 1 varmtvannsbasseng

Østfold

- Hjørgunn Gård (med ridehall og 6
leiligheter for funksjonshemmede)
- 43 eldreleiligheter
- 7 sanitetshus

Veiledningssentre for pårørende

- NKS Veiledningssenter for pårørende i Nord-Norge:
– N.K.S. Troms og N.K.S. Finnmark
- NKS Veiledningssenter for pårørende i Midt-Norge:
– N.K.S. Nord-Trøndelag, N.K.S. Sør-Trøndelag og N.K.S. Møre og Romsdal – NKS Veiledningssenter for pårørende i Sandnes og Haugesund – N.K.S. Rogaland
- NKS Veiledningssenter for pårørende i Øst-Norge:
– N.K.S. Akershus
- NKS Veiledningssenter for pårørende Sør-Norge:
– N.K.S. Telemark: Hovedkontor, Skien og pårørende grupper Vestfold, Larvik og i Risør i Aust-Agder

Antall medlemmer og lokalforeninger

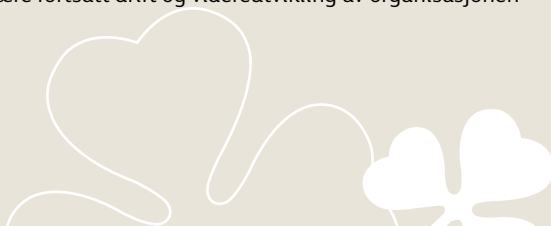
ANTALL MEDLEMMER OG LOKALFORENINGER

Ved utgangen av 2015 var det registrert 650 lokalforeninger, og antall betalende medlemmer pr 31.12. 2015 var: 40 718

Fylke	Ant. Medl	Andel
Østfold	1 009	2 %
Akershus	3 023	7 %
Oslo	1 014	2 %
Hedmark	1 819	4 %
Oppland	2 748	7 %
Buskerud	2 222	5 %
Vestfold	2 493	6 %
Telemark	849	2 %
Aust-Agder	636	2 %
Vest-Agder	926	2 %
Rogaland	4 785	12 %
Hordaland	1 558	4 %
N.K.S. Sentralt	425	1 %
Sogn og Fjordane	1 577	4 %
Møre og Romsdal	2 735	7 %
Sør-Trøndelag	4 443	11 %
Nord-Trøndelag	5 056	12 %
Nordland	1 945	5 %
Troms	979	2 %
Finnmark	476	1 %
	40 718	100 %

ÅRSREGNSKAP 2015

Norske Kvinners Sanitetsforenings økonomiske stilling vises i årsregnskapet for 2015. Det fremlagte årsregnskap 2015 gir en rettvise oversikt over utviklingen og resultatet av virksomheten og stilling i perioden. Årsregnskapet 2015 er satt opp med den forutsetning av det skal være fortsatt drift og videreutvikling av organisasjonen

Utdrag fra lokalforeningenes regnskap

Maiblosten er blitt solgt siden 1909. Her er det 5. og 6.klasse ved Thune skole som får boller og brus fra Eina Sanitetsforening som takk for årets salg av mai-blomster.

Sanitetskvinnene er kreative. Med dette treet deltok Ørland Sanitetslag i et prosjekt, der man kombinerte lokalkunnskap og salg av fjær.

Norske Kvinners Sanitetsforening sine lokalforeninger støtter en rekke tiltak i nærmiljøene, i tillegg til å bidra med større beløp til organisasjonens nasjonale og internasjonale arbeidsområder, og N.K.S. sine forskning- og utviklingsfond.

Denne oversikten viser noen av midlene som i 2015 ble brukt innen satsingsområdene i henhold til Strategisk plan 2013-2017.

Sanitetsforeningene henter i hovedsak sine inntekter fra salg av organisasjonens merkevarer, som er fastelavnsris, maiblosten og julemerket. Det første julemerket ble solgt i 1906. I 1909 ble den første maiblosten solgt, og fastelavnsriset er blitt solgt siden 1946. Andre viktige inntektskilder er lokale julemesser, loppemarkeder og basarer.

Sanitetskvinnene har alltid vist stor kreativitet og jobbet hardt for å skaffe inntekter som skal gå til å hjelpe andre.

Hele ideen til vår stifter, Fredrikke Marie Qvam, var å sikre at organisasjonen selv er bærekraftig, da dette sikrer forutsigbarhet og langsiktighet i sanitetskvinnens viktige arbeid og tilbud.

De frivillige utøver en stor innsats gjennom hele året ved å tilrettelegge for og gjennomføre ulike arrangement. Oversikten viser hva sanitetskvinnene samler inn av midler gjennom sine ulike aktiviteter innen N.K.S. sine arbeidsområder.

Fondene	Innsamlede midler	Benyttede midler	Antall givereforeninger
Barn og unge	1 550 000	1 350 000	466
Kvinnehelse	5 111 000	1 800 000	586
Kreft	1 745 000	1 800 000	484
Osteoporose	869 000	670 000	402
Revmatisme	1 251 000	675 000	459
Psykiske lidelser	1 315 000	975 000	486
Utenlandsfondet	408 000		241
Totalt	12 249 000	7 275 000	

Lokalforeningenes inntekter	Beløp
Salg av maibloster, julemerker adventskalender og festblankett	1 061 173
Salg av fastelavnsris	7 205 999
Basarer, utlodning, loppemarked grasrotandel mm	31 267 166
Totalt	39 534 338